

**Huvudman**

Avesta kommun  
bildning@avesta.se

**Beslut**

Datum 2025-10-10

Dnr 2023:6412

Sida **1 (8)**

## Ärendet

Tillsyn av grundskolan Johan-Olovskolan i Avesta kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 21 januari 2025

## Beslut

Skolinspektionen avslutar ärendet.

## Om ärendet

Skolinspektionen inledde hösten 2023 en tillsyn av Johan-Olovskolan i Avesta kommun. Skolinspektionen har i tidigare beslut, den 23 februari 2024, beslutat att förelägga Avesta kommun att vidta åtgärder med anledning av brister i verksamheten som framkommit. Ett uppföljande besök på Johan-Olovskolan har genomförts under september 2024.

Skolinspektionen har vidare den 21 januari 2025 beslutat att förelägga Avesta kommun att senast den 11 augusti 2025 vidta åtgärder för att avhjälpa brister vid Johan-Olovskolan rörande beslut om särskilt stöd och anpassad studiegång för elever i särskild undervisningsgrupp, att undervisningen ska bedrivas av lärare, att särskilt stöd ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram, betygsättning samt att undervisningen ska bedrivas av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav.

Avesta kommun har den 27 juni 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Avesta kommun har följt föreläggandet samt om påtalade brister har avhjälpats.

## Motivering av beslutet

### Beslut om särskilt stöd och anpassad studiegång

#### Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i sitt beslut den 21 januari 2025 att reduktion av undervisningstid beslutats för elever i särskild undervisningsgrupp på Johan-Olovskolan utan att detta föregåtts av en individuell bedömning för

var och en av eleverna så som bestämmelsen om anpassad studiegång i skollagen förutsätter.

Skolinspektionen har med anledning av detta förelagt Avesta kommun att vidta åtgärder vilka innefattar att nya eller kompletterande utredningar om behovet av särskilt stöd genomförs för var och en av eleverna i den särskilda undervisningsgruppen samt att det därefter fattas beslut om åtgärdsprogram för varje elev i enlighet med den bedömning som framkommit i utredningen. Skolinspektionen förelade vidare Avesta kommun att i samband med utredningen göra en bedömning av hur undervisningen kan anpassas för att möta elevens behov inklusive att bedöma om eleven är i behov av specialpedagogiskt stöd.

Huvudmannen har den 27 juni 2025 inkommit med sin redovisning av vidtagna åtgärder. Av denna framgår att utredningar avseende behov av särskilt stöd genomförts under vårterminen 2025 för åtta elever, vilka tidigare haft åtgärdsprogram som innefattat anpassad studiegång och placering i särskild undervisningsgrupp på skolan. Vidare framgår att samtliga åtta elever bedömts vara i behov av särskilt stöd utifrån vad som framkommit i utredningarna. I samtliga fall har rektorn fattat beslut om åtgärdsprogram som innefattat en fortsatt anpassad studiegång samt att undervisningen helt eller delvis ska ges eleven i särskild undervisningsgrupp. I samband med utredning och upprättande av åtgärdsprogram har även bedömningar gjorts avseende elevernas behov av specialpedagogiska insatser. Av inskickad dokumentation framgår att utvärdering av insatser som beslutats inom ramen för elevernas åtgärdsprogram skett med jämna intervaller och att denna genomförts tillsammans med vårdnadshavare till elever och ansvarig skolpersonal.

Av redovisningen framgår vidare att sex av eleverna avslutat sin skolgång på Johan-Olovskolan, antingen under vårterminen 2025, eller genom att dessa avslutat sin grundskoleutbildning vid utgången av läsåret 2024/2025. Två kvarvarande elever har beslut om anpassad studiegång och undervisning i särskild undervisningsgrupp som är aktuella läsåret 2025/2026.

En granskning av besluten om anpassad studiegång som fattats för kvarvarande elever ger vid hand att rektorn att rektorn fattat beslut som innebär att skoldagen förkortas, att undervisningstiden reducerats i vissa ämnen i förhållande till timplanen samt att vissa ämnen helt reducerats bort. Skolinspektionen har jämfört aktuella beslut om anpassad studiegång och elevernas individuella scheman vårterminen 2025 mot beslut om anpassad studiegång som tidigare gällt för eleverna. Vid jämförelse framgår att undervisningstiden för eleverna utökats i ämnen, främst matematik, enligt aktuellt beslut ställt mot de beslut om anpassad studiegång som tidigare gällde för eleverna, I fråga om andra ämnen har undervisningstiden

reducerats ytterligare i jämförelse med tidigare beslut. Av bifogat underlag framgår att rektorn fattat beslut utifrån, bland annat, externa utlåtanden samt information som framkommit genom skolans kartläggning och vid uppföljning av åtgärdsprogram. Av granskade scheman framgår slutligen att andelen av undervisningstiden i ämnen, under vilken eleven deltar i ordinarie klass, utökats för en av eleverna.

### **Rättslig reglering**

Undervisningen ska omfatta följande ämnen: bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi, samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap, slöjd, svenska eller svenska som andraspråk, och teknik. Härutöver ska det som ämnen finnas moderna språk som ska erbjudas varje elev inom ramen för språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål. (10 kap. 4 § skollagen.)

Bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen. Huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden. (9 kap. 4 § skolförordningen).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Särskilt stöd får ges i stället för den undervisning eleven annars skulle ha deltagit i eller som komplement till denna. Det särskilda stödet ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör om inte annat följer av denna lag eller annan författning (3 kap 8 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

För en elev i grundskolan, ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas (3 kap 10 § skollagen).

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut enligt 3 kap. 9 § för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap 11 § skollagen).

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

### **Skolinspektionens bedömning**

Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att rektorn under våren 2025 låtit genomföra utredningar om behov av särskilt stöd för eleverna i särskild undervisningsgrupp på Johan-Olovskolan samt därefter fattat beslut om åtgärdsprogram för dessa elever som innefattar att eleverna ska ges en anpassad studiegång samt fortsatt vara placerade i särskild undervisningsgrupp. I samband med utredningarna har bedömningar enligt huvudmannen gjorts av elevernas stödbehov samt om eleverna har behov av specialpedagogiska insatser.

Utifrån de beslut om anpassad studiegång som redovisats, konstaterar Skolinspektionens vidare att rektorn fattat beslut om att eleverna är i behov av särskilt stöd och om anpassad studiegång för eleverna som innebär reducering i undervisningstid i förhållande till timplanen samt att vissa ämnen helt reducerats bort. Av besluten om anpassad studiegång framgår vilka avvikelser från timplanen som gjorts för eleverna.

Skolinspektionen konstaterar slutligen att merparten av de elever som läsåret 2024/2025 hade placering i skolans särskilda undervisningsgrupp avslutat sin grundskoleutbildning eller slutat på skolan till läsåret 2025/2026. Beslut om anpassad studiegång som fattats för kvarvarande elever innebär förändringar i studiegången, i jämförelse med beslut som tidigare fattas för eleverna, i form av utökad eller reducerad tid i ämnen. Vad gäller beslut om placering av eleverna i särskild undervisningsgrupp så framgår av inskickat underlag att andelen av undervisningen som genomförs i ordinarie klass utökats för en av eleverna.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Avesta kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller beslut om särskilt stöd och anpassad studiegång. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

### **Särskilt stöd ges i enlighet med en elevs beslutade åtgärdsprogram**

#### **Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Skolinspektionen har i sitt beslut den 21 januari 2025 förelagt Avesta kommun att se till att elever ges särskilt stöd i enlighet med beslutade åtgärdsprogram. Detta med anledning av det vid granskning av åtgärdsprogram framkommit att elever inte alltid getts det specialpedagogiska stöd som beslutats.

Huvudmannen uppger i sin redovisning av vidtagna åtgärder att samtliga elever ges det stöd som beslutats, baserat på utredning och i enlighet med åtgärdsprogram och att detta även inkluderar insatser från personal med specialpedagogisk kompetens i de fall detta är aktuellt. Huvudmannen har i sin redovisning inkommit med underlag i form av, bland annat, åtgärdsprogram och scheman för elever och berörd personal.

#### **Rättslig reglering**

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. (3 kap. 7 § tredje stycket skollagen) Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. (3 kap. 9 § skollagen) För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. (3 kap. 10 § skollagen)

#### **Skolinspektionens bedömning**

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

### **Undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare**

#### **Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Skolinspektionen bedömde i sitt beslut den 21 januari 2025 att Avesta kommun i flera fall och under längre tid använt sig av lärare som saknat legitimation samt varit obehöriga att undervisa utan förutsättningarna

uppfyllts för att få tillämpa undantag från dessa krav. Detta då undervisning på skolan, under flera läsår i följd, bedrivits av lärare som saknar lärarlegitimation och behörighet utan att huvudmannen genomfört några försök att rekrytera legitimerade lärare med rätt ämnesbehörighet i dessas ställe. Skolinspektionen beslutade den 21 januari 2025 att förelägga huvudmannen, Avesta kommun, att se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav.

Huvudmannen har den 27 juni 2025 inkommit med en förteckning över de lärartjänster som huvudmannen har tillsatt eller avser att tillsätta på Johan-Olovskolan inför läsåret 2025/2026 tillsammans med tillhörande annonser för rekrytering av legitimerade och behöriga lärare.

Av huvudmannens redovisning framgår att det, vid tidpunkten för planering av läsåret 2025/2026, konstaterades finnas ett behov av att rekrytera lärare till skolan. Detta då det ej fanns behöriga och legitimerade lärare att tillgå på skolan eller i huvudmannens övriga organisation.

Vidare framgår att Avesta kommun under perioden från mars till och med juni 2025 utannonserat fjorton tjänster på Johan-Olovskolan. Tretton av dessa annonser avsåg tjänst som undervisande ämneslärare och en avsåg tjänst som fritidspedagog i fritidshemmet. I fallet med tre av dessa fjorton annonserade tjänster har rekryteringen, enligt vad huvudmannen uppgett, lett fram till att legitimerade lärare har rekryterats till läsåret 2025/2026. I övrigt har det, gällande resterande tjänster som utannonserats, saknats behöriga sökanden. I fyra av fallen uppger huvudmannen att rekryteringen avbrutits till följd av till detta eller för att sökanden dragit tillbaka ansökan.

I resterande sju fall har huvudmannen valt att tillsätta tjänsterna till läsåret 2025/2026, men har då valt att anställa lärare som saknar lärarlegitimation. Huvudmannen hänvisar i dessa avseenden till bestämmelsen i 2 kapitlet 18 § skollagen. Slutligen uppges i redovisningen att huvudmannen kommer att fatta beslut om att dessa lärare kommer att bedriva undervisningen under längre tid än sex månader, dock maximalt läsåret ut.

### **Rättslig reglering**

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning, som huvudregel, får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare

ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser modersmål. (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649).

För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84f). Beträffande bestämmelsens andra stycke anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 653)

### **Skolinspektionens bedömning**

Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder framgår att elever på Johan-Olovskolan läsåret 2025/2026 ges undervisning i ett stort antal ämnen av flera lärare som saknar legitimation och behörighet att undervisa.

Utifrån vad huvudmannen angett i sin redovisning består orsaken i att huvudmannen trots annonsering inte lyckats rekrytera lärare med legitimation och rätt behörighet till de lärartjänster som huvudmannen bedömt behövs på Johan-Olovskolan läsåret 2025/2026.

Skolinspektionen konstaterar att skollagen medger möjligheten att, i fall då det inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig, i stället använda sig av lärare som är lämpliga och utbildade även om dessa saknar rätt ämnesbehörighet. Skolinspektionen vill dock, i sammanhanget, påminna om att regelverket medger denna möjlighet enbart för en begränsad period,

upp till högst ett år. Skolinspektionen förutsätter att Avesta kommun fortsätter vidta åtgärder för att tillgodose att elever i så stor utsträckning som möjligt ges undervisning av behöriga lärare.

Ärendet avslutas i denna del.

### **Betygsättning**

#### **Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Skolinspektionen förelade i sitt beslut den 21 januari 2025 Avesta kommun att se till att betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. I detta ingår att om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad.

Huvudmannen uppger i sin redovisning av vidtagna åtgärder följande. Samtliga betyg som beslutats vårterminen 2025 har beslutats av de lärare som bedrivit undervisningen vid tidpunkten för betygsättning. I de fall undervisande lärare saknat lärarlegitimation, har beslut om betyg fattats tillsammans med en legitimerad lärare. Huvudmannen har inkommit med en förteckning över betygsättande lärare som saknar lärarlegitimation av vilken även framgår vilken legitimerad lärare som fattat beslut om betyg tillsammans med den undervisande läraren.

#### **Rättslig reglering**

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen).

#### **Skolinspektionens bedömning**

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist. Utredaren Niklas Lundström har varit föredragande i ärendet.